

KÉSŐ KÖZÉPKORI KINCSLELET MOHÁCS-SÁRHÁTRÓL

NAGY BALÁZS* – GYÖNGYÖSSY MÁRTON** – GÁBOR OLIVÉR***

2016 tavaszán Mohács-Sárháton egy késő középkori kincslelet került elő, mely összesen 61 dénár-ból, illetve egy ezüst fülesgombból áll. A kincslelet összetételében kivétel nélkül nova moneta-vereteket találunk, melyeket 1521 és 1525 között bocsátottak ki. Így a legkésőbbi veret alapján elrejtését, illetve földben maradását a törökök 1526. évi kivonulásával hozhatjuk összefüggésbe.

Kulcsszavak: kincslelet, nova moneta, mohácsi vész, törökök kivonulása

A late medieval hoard of sixty-one denarii and a silver looped button came to light at Mohács-Sárhát in Spring 2016. The hoard is made up of nova moneta issues minted between 1521 and 1525. Thus, on the testimony of the latest issue, the burial of the hoard and the fact that it was not recovered can be associated with the withdrawal of the Turkish forces in 1526.

Keywords: hoard, nova moneta, Battle of Mohács, withdrawal of the Turkish forces

Bevezetés

2016 tavaszán Máté Tamás a Janus Pannonius Múzeum Régészeti Osztályának¹ és a Baranya Megyei Járási Hivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Osztályának² jelentette, hogy ismert régészeti lelőhelyen kívül roncsolásmentes műszeres leletfelderítés módszerével öt késő középkori ezüstpénzt talált. A kutatás a fentiekben említett hivatalok szakembereinek jelenlétében folytatódott, ahol egy nap alatt további 30 ezüstpénz került elő. A felszín közeléből (5–15 cm) előkerült pénzek között több összetapadt is volt. Ez a tény,

illetve a pénzek sűrűsödése is többdarabos leletegyüttesre utalt. A lelőhely mezőgazdasági művelésnek kitett terület, ami a pénzek vagy az egyéb fellelhető régészeti tárgyak állapotát, épségét veszélyezteti. Mindezek tudatában indokolt-nak láttuk a helyszín folyamatos roncsolásmentes kutatását, illetve mentőfeltárás megvalósítását. A 2016. évi őszi szántás után ismét roncsolásmentes műszeres leletfelderítést végeztünk, ami – ugyanott, ahol tavasszal – további ezüstpénzeket eredményezett. A mentőfeltárásra 2017 májusában került sor.³

Módszer és leletanyag

A lelőhely a Mohácsi-szigeten, Sárhát közigazgatási területén, a Karapancsai-főcsatorna patkóalakban beszűkült részén található. A táj domborzati viszonyait tekintve sík, lapos terület, amelyet több egykori patakmeder tagol. A helyszínen több alkalommal végeztünk szisztematikus terepbejárással egybekötött műszeres leletfelderítést, ami a lelőhely szűkebb és tágabb vizs-

☞ Kézirat beérkezett: 2018. július 1.

*Nagy Balázs: Ferenczy Múzeumi Centrum. H-2000 Szentendre, Fő tér 2-5.; ELTE; BTK, TDI, A történelem segédtudományai doktori program, PhD-hallgató. H-1088 Budapest, Múzeum krt. 6-8.; e-mail: nagy.balazs@muzeumicentrum.hu

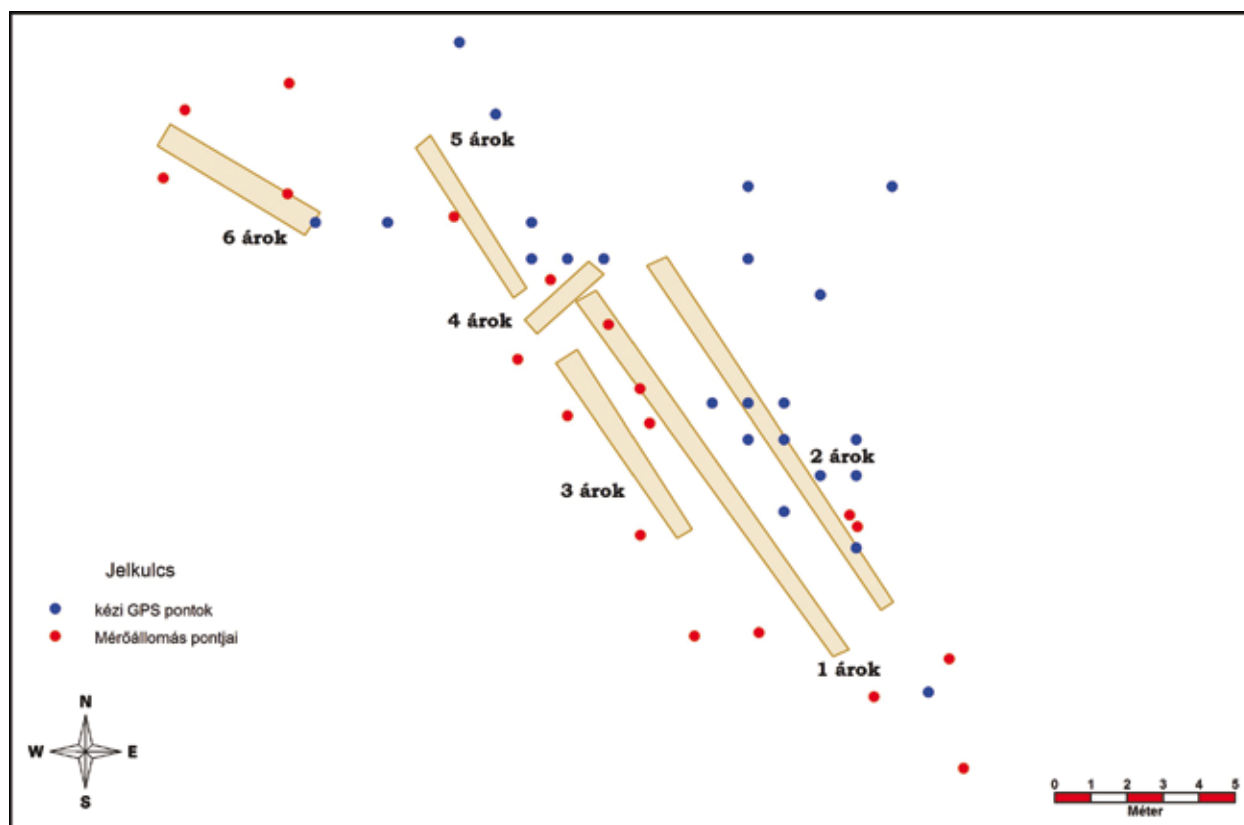
**Gyöngyössy Márton: ELTE; BTK, Történelem Segédtudományai Tanszék, habilitált egyetemi docens. H-1088 Budapest, Múzeum krt. 6-8.; e-mail: kalnoki-gyongyossy.marton@btk.elte.hu

***Gábor Olivér: Janus Pannonius Múzeum, H-7621 Pécs, Káptalan u. 5.; e-mail: gabor.oliver@jpm.hu

¹ Érem- és kincsleletek kutatása Baranya megyében, kapcsolattartó: Gábor Olivér régész, Janus Pannonius Múzeum és Nagy Balázs, régész-numizmata, Ferenczy Múzeumi Centrum.

² Kátainé Szajcsán Éva régész felügyelő, Pécsi Járási Hivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Osztály.

³ Külön köszönet illeti Máté Tamást, a találót, valamint a terepi kutatásban részt vevő és az azt segítő intézményeket, munkatársakat: Janus Pannonius Múzeum (Pécs), Ferenczy Múzeumi Centrum (Szentendre), Kanizsai Dorottya Múzeum (Mohács), Hegedűs Gábor, Nagy Tibor – Detect Max Hungary Kft.

1. kép. Mohács-Sárhát. A mentőfeltárás helyszínrajza (készítette Simon Béla, JPM Régészeti Osztály)

Fig. 1. Mohács-Sárhát. Plan of the salvage excavation (by Béla Simon, JPM Department of Archaeology)

gálatával is járt. A terepbejárások során néhány késő középkori, fényes felületű, a korszakra jellemző szürke korszó töredéke került elő. A kerámiatöredékek a kincslelet tágabb környezetéből szórványosan kerültek elő. A műszeres leletfelderítések egyéb leletanyagban nem igazán bővelkedtek, bár a kincslelet szűkebb környezetében egy egyélű vaskést, egy kisméretű rézből készült, tölgyfalevél alakú ruhakapcsot, valamint egy rézből készült fülesgombot találtunk. A kerámia töredékekről és a fém leletanyagról összességében elmondható, hogy azok a 15–16. századra jellemzőek. Nagyobb felszíni leletkoncentráció hiányában azonban a lelőhely nem határozható meg településként. A csekélyszámú leletanyag és a kincslelet együttes értelmezése esetleg egy késő középkori, rövid ideig használt tanya helyére utalhat.⁴ A kincslelet helyétől légvonalban 4,5 km-re észak-északkeleti irányban található egy késő középkori faluhely, ahonnan roncsolásmentes műszeres leletfelderítéséből szórványosan előkerült 15–16. századi éremanyag (46 db) ismeretes.⁵

⁴ SZABÓ 1938, 11; KUBINYI 1986, 215.

⁵ Katona József Múzeum, Éremtár numizmatikai gyarapodási napló: 2018/111.

A késő középkori pénzek előkerülési koordinátáját GPS, illetve GNSS segítségével rögzítettük, majd az adatokat térképre vetettük. A pénzek egy kb. 20 × 25 m-es területen szóródtak szét, amit az intenzív mezőgazdasági művelés eredményezett. Így a mentőfeltárás kapcsán összesen hat kutatóárkot húztunk azokra a területekre, melyektől további pénzek előkerülését vártuk (1. kép).

A kutatóárkokban egy ásónyom (kb. 22 cm) mélységben kutattunk, melynek során csak az 1. kutatóárok eredményezett újabb érmekeket (2 db). A mentőfeltárás eredményeként megállapítottuk, hogy a lelet 61 késő középkori dénárból, illetve egy ezüst fülesgombból állt.⁶ A kincsleletet a mai szántás mélységében (maximum 30 cm) rejthették el, és a hozzá kapcsolódó egykori kontextus a kutatás idejére megsemmisült.⁷

⁶ A tanulmányban használt terminológia a numizmatika tudományában bevált, módszeresen használt, alkalmazása mégis sok esetben félreértésre ad okot. A továbbiakban a *kincslelet* kifejezést arra az esetre használjuk, amikor egy földben maradt/elrejtett leletgyűjtés pénzeket és egyéb tárgyat/tárgyakat is tartalmaz. A kincslelet a Janus Pannonius Múzeum Régészeti Osztályára került: Ltsz.: 2016.1.1–62.

⁷ Épített emlékre utaló felszíni leletanyag-sűrűsödést nem találtunk a lelőhelyen. A kincslelet szűkebb és tágabb környezetéből csekély számú, a 15–16. századra jellemző leletanyag került elő.

A leletegyüttes mennyiségéből valószínűsíthetjük, hogy a pénzeket a gombbal együtt egy erszény tartalmazhatta.

A késő középkori kincslet történeti háttere

Az előkerült 61 dénár kivétel nélkül II. Lajos uralkodása alatt került kibocsátásra, melyek a *nova moneta*, az 1521–1525-ig tartó pénzreform termékeként kerültek forgalomba.⁸ II. Lajos 1521. szeptember 1-jén új pénz veréséről rendelkezett.⁹ Az 1467-től 1521-ig kibocsátott ezüstpénzek finomságát felére reduktálta, miszerint az addigi hivatalosan 8 lat finomságú ezüstpénzt 4 latosra módosította.¹⁰ Bár az új pénz feleannyi ezüstöt tartalmazott, árfolyamát mesterségesen fenntartották. A régi és új pénz átváltását 1521-ben 1:1-hez határozták meg, amit 1523-ban már 1:1,1-hez számítottak.¹¹ Ezt azonban alig egy évig sikerült tartani, az átváltási ár folyamatosan emelkedett, míg 1525-ben 1:2-ben határozták meg az árfolyamát.¹² Huszár Lajos szerint ez a gyakorlatban 1:3, vagy inkább 1:4 arányban valósult meg,¹³ amit a *nova moneta* 1525. évi bevonási árfolyama is megerősít (1:3).¹⁴ Ez a pénztörténeti korszak a magyar pénzügy és gazdaság válságát idézte elő, egy olyan időszakban, amikor biztos anyagi alapok nélkül kellett szembenézni a magyar történelem egyik legválságosabb időszakával, melynek kezdetét az 1526. évi mohácsi vész jelentette. Igaz, 1525-ben az országgyűlés rendelkezett az értéktelennek minősített „ezüstpénzek” bevonásáról,¹⁵ de úgy tűnik, hogy ez a döntés késve született meg.¹⁶ A forrásokból kitűnik, hogy hiába kezdték el 1525-ben ismét 8 lat finomságban verni az ezüstpénzeket, mivel a pénzforgalomban kialakult jó minőségű veretek hiányát még 1526-ban sem tudták pótolni. A korabeli forrásokból az is kiderül, hogy egyáltalán nem állt rendelkezésre nyersanyag, amit pénzzé tudtak volna verni, ezért az egyházi kegyeszek lefoglalását és beolvasztását rendelték el. Az így keletkezett ezüstöt igyekeztek nagyon gyorsan pénz-

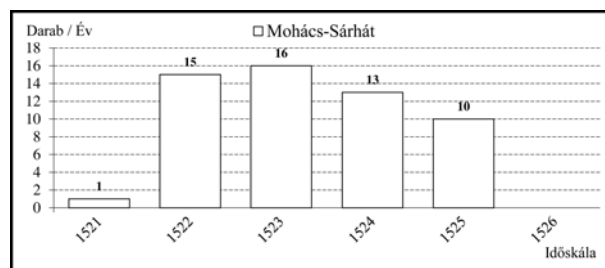
zé verni.¹⁷ Bár 1526-ban Bécsből 25 pénzverőt és verőszerszámokat hozattak Budára, minden igyekezet ellenére sem sikerült elhárítani a gazdasági katasztrófát.¹⁸ A *nova moneta* idején kialakult monetáris válság 1526-ban csúcsosodott ki. Antonio Giovanni da Burgio pápai követ Jacopo Sadoletto pápai titkárnak Pozsonyból, 1526. március 27-én kelt levelében azt írta, hogy „[a király] [t]ávozóban igen kért, hogy 100 gyalogost is szereljek fel neki, ezt már meg is tettem, de nem találok embert, aki elfogadná a zsoldot ebben a rossz pénzben, és jót nem lehet szerezni”.¹⁹

II. Lajos király 10 000 arany kölcsönt vett fel Szerencsés Imre alkincstartótól a hadikészületekre, „[aki] parancsunknak engedelmeskedni és veszályban forgó országunkon segíteni akarva úgy rendelkezett, hogy tízezer forintot jó érmeben küldjenek a már említett kalocsai érsek úrnak és a naszádosoknak...”²⁰

Numizmatikai elemzés és értelmezés

A kincsletben levő dénárokat 1521. szeptember 1. és 1525. szeptember 1. között 4 lat finomságú ezüsből verték. Előlapjuk körirat nélküli, ábrázolásán negyedelt címerpajzs (1. mező: magyar vágások, 2. mező: kettős kereszt, 3. mező: Dalmácia, 4. mező: cseh oroszlán) látható közepén szív-pajzs a lengyel sassal. Hátlapjuk szintén körirat nélküli, ábrázolásán Nagyboldogasszony jobbán a gyermekkel látható.²¹

A kincslet összetételét a numizmatikai statisztika módszerével elemeztük, mely során tükrediatogram segítségével vizsgáltuk az időbeli összetételét a mennyiség függvényében (2. kép),

2. kép. Mohács-Sárhát. A kincslet időbeli megoszlása

Fig. 2. Mohács-Sárhát. Chronological distribution of the hoard's coins

⁸ E viszontagságokkal teli időszakot legutóbb Gyöngyössi Márton foglalta össze és egészítette ki számos új adattal. GYÖNGYÖSSY 2017, 607–644.

⁹ GYÖNGYÖSSY 2017, 622.

¹⁰ JESZENSZKY 1927–1928, 130.

¹¹ DÁNYI-ZIMÁNYI 1989, 46.

¹² SZABÓ 1909, 212; 1525. évi országgyűlés XX. cikkelye: CJH I, 832–833.

¹³ DÁNYI-ZIMÁNYI 1989, 46.

¹⁴ JESZENSZKY 1927–1928, 130.

¹⁵ SZABÓ 1909, 212; 1525. évi országgyűlés XX. cikkelye: CJH I, 832–833.

¹⁶ JESZENSZKY 1927–1928, 130.

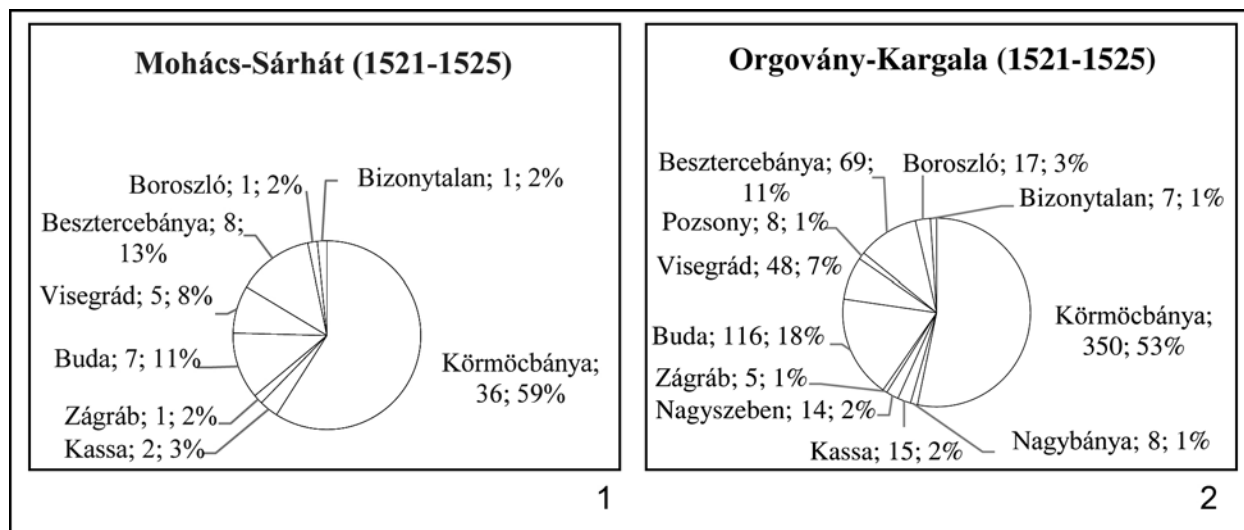
¹⁷ JESZENSZKY 1927–1928, 131.

¹⁸ JESZENSZKY 1927–1928, 132.

¹⁹ Bartoniek Emma fordítása: B. SZABÓ 2006, 34.

²⁰ Buda, 1526. július 20. Bellus Ibolya fordítása: B. SZABÓ 2006, 73.

²¹ SOÓS 2014, 95.

3. kép. Verdehely szerinti összetétel két nova monetából álló leletegyüttes megoszlásában. 1: Mohács-Sárhát; 2: Orgovány-Kargala

Fig. 3. Distribution of the coins according to mints in two *nova moneta* coin hoards. 1: Mohács-Sárhát; 2: Orgovány-Kargala

valamint a pénzek verdehely szerinti megoszlását is (3. kép 1).

A dénárook kibocsátási idejét alapul véve az 1521. évből összesen 1 dénárt tudtunk azonosítani. Az 1522. és az 1523. évi veretek a leginkább reprezentáltak, míg az 1524., 1525. esztendőben kibocsátott pénzek száma csökkenő tendenciát mutat (2. kép).

A kincslelet verdehely szerinti összetételében (3. kép 1) a körmöci kamara veretei dominálnak, azonban jelentős a budai, a besztercebányai és a visegrádi verdéből származó pénzek mennyisége is.²² Elenyésző számban megtalálhatók a boroszlói, a zágrábi és a kassai pénzverőhely dénárjai. A körmöci kamara aprópénzverésben tapasztalható domináns szerepe már II. Ulászló (1490–1516) uralkodásának idején megmutatkozott, és II. Lajos (1516–1526) pénzkibocsátására is jellemző maradt.²³

Párhuzamok

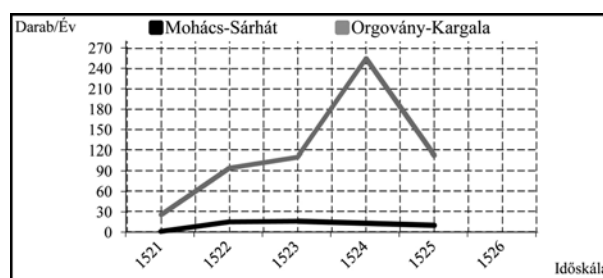
A párhuzamok keresésénél elsődlegesen két tényezőt vettünk figyelembe: 1. köthető-e a kincslelet elrejtése és földben maradása történeti kontextushoz; 2. létezik-e olyan leletegyüttes, melynek összetétele hasonló, és történetileg, valamint földrajzilag is kapcsolatba hozható a Mohács-Sárháton előkerült kincslelettel.

²² Az L-S (Mzz. 258-11) verdejegy besztercebányai azonosításával a közelmúltban a kutatás eredményesen foglalkozott: GYÖNGYÖSSY 2017, 628.

²³ NAGY 2015, 288.

1. A kincsleletben levő legkésőbbi, 1525. évi veretek alapján azok elrejtésének és földben maradásának közvetett okaként a mohácsi vész után bekövetkezett események említhetők, ami mögött a leletegyüttes tulajdonosának a halálát kell feltételeznünk (mivel pénzéért nem tudott visszatérni).

2. A mohácsin kívül jelenleg csupán egy olyan éremlelet ismeretes, mely kivétel nélkül nova monetából áll. Ez a Bács-Kiskun megyei Orgovány-Kargalán került elő.²⁴ Összesen öt olyan leletegyüttest ismerünk (Bakonyoszlop,²⁵ Érsekcsanád-Szentgyörgy,²⁶ Mohács-Sárhát, Orgovány-Kargala,²⁷ Szederkény²⁸), melyekben

4. kép. Mohács-Sárhát és Orgovány-Kargala érmeinek száma és az érmék kibocsátásának éve

Fig. 4. Number of coins and the year of issue of the coins in the Mohács-Sárhát and Orgovány-Kargala hoards

²⁴ NAGY 1986, 181.

²⁵ KÁLNOKI-GYÖNGYÖSSY 2015, 141, 222–223.

²⁶ A közlését a közeljövőben Csuvár-Andrási Rékával (Türr István Múzeum) közösen tervezzük.

²⁷ NAGY 1986, 181.

²⁸ Az éremlelet ismeretlen helyen lappang. FEJES 1928, 38. PARÁDI 1963, 210, 212. NAGY 2016, 37–38.

a legkésőbbi veret 1525-ben készült, és a földben maradásuk a törökök 1526. évi pusztításaival hozható összefüggésbe.

Bár az Orgovány-Kargalán előkerült éremlelet összetételében lévő pénztípusok azonosak a Mohács-Sárháton találttal, időbeli megoszlásuk mégis eltérően alakul, ami vélhetően a mennyiségből adódó különbségből fakadhat. Hasonlóan kis mennyiségű pénzt tartalmazó leletegyüttest nem ismerünk, és mivel az orgoványi éremlelet darabszáma meglehetősen eltér a sárhátiétól, így további elemzésbe nem kívánunk bocsátkozni (4. kép). Verdehely szerinti összetételük viszont összehasonlításra érdemes (3. kép 1–2). A két diagramból megállapítható a körmöcbányai verde domináns szerepe, míg jelentős pénz-kibocsátási tevékenységgel bírt a budai és a szomolnokai verde is.

Összegzés

A Mohács-Sárháton talált kincslelet mentő feltárása az elrejtés szűkebb környezetének jellegére vonatkozóan nem hozott eredményeket. A kincslelet tágabb környezetének rekonstruálását a szegényes és csekély számú felszíni leletanyag segítheti, amely egy késő középkori, rövid ideig álló paraszttanyára utalhat. E kincslelet a mohácsi vész idejéből származók közül a legkisebb és a legértékeltenebb, mégis figyelemre méltó. Összetételében nem találunk mást, mint az 1521-től 1526-ig tartó válságos időszakra jellemző, értékét veszített *nova moneta*-dénárt. A kincslelet korabeli értéke számítási forintban megadva nagyjából 0,33 lehetett. Ebből az összegből az egykori tulajdonos csupán a napi kiadásait tudta fedezni. Viszonyításként felsorolunk néhány árat, melyek *nova moneta*-ban számolva értendők: 1524-ben 1 mérő (átlagos értéke: 40 kg) zabot 20 dénárért lehetett venni,²⁹ egy kenyér pedig 1523-ban 2 dénárba került.³⁰ A mohács-sárháti kincsleletért tehát kicsit több mint 3 mérő zabot lehetett volna 1525-ben vásárolni. A kincslelet a legkésőbbi veret alapján 1525-ben záródik, elrejtését és földben maradását nagy valószínűséggel az 1526. évi eseményekhez köthetjük.

KATALÓGUS

A katalógusban használt általános rövidítések feloldása:

Múzeum

JPM: Janus Pannonius Múzeum, Pécs

Verdehelyek

A.: Agram (ma: Zágráb, HR)
B.: Buda (ma: Budapest, HU)
B.B.: Besztercebánya (ma: Banská Bystrica, SK)
K.: Kassa (ma: Košice, SK)
K.B.: Körmöcbánya (ma: Kremnica, SK)
V.: Visegrád (HU)
W.: Boroszló (ma: Wrocław, PL)

Uralkodó

L: II. Lajos (1516–1526)

Egyéb

D/É: dénár/ép
D/S: dénár/sérült
E: előlap
H: hátlap
K.N.: körirat nélkül

Elő- és hátlapi ábrázolások

E.: Negyedelt címerpajzs – magyar vágások – kettőskeresztrel – leopárd fejekkel (Dalmácia címere) – oroszlánnal (Csehország címere), szív-pajzsban: sas (Lengyelország címere)
H.: Koronázott Madonna (Nagyboldogasszony) bő ruhában, jobbán gyermekkel

Használt referenciák feloldása

Mzz.: Pohl 1982.

Oszlopok feloldása

1. Számozás
2. Leltári szám (JPM)
3. Kibocsátó
4. Címlet/állapot
5. Verdejegy/verdehely
6. Kibocsátás ideje
7. Előlapi körirat
8. Hátlapi körirat
9. Súly (gramm)
10. Átmérő (milliméter)
11. Referenciaszám

²⁹ DÁNYI–ZIMÁNYI 1989, 90.

³⁰ DÁNYI–ZIMÁNYI 1989, 98.

A kincslelet összetétele

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
1.	2016.1.1	L	D/S	B-W (W.)	1525	K.N.	K.N.	0,38	15,69	Mzz. 258-18
2.	2016.1.2	L	D/É	L-K (K.B.)	1523	K.N.	K.N.	0,46	15,51	Mzz. 258-2
3.	2016.1.3	L	D/S	L-K (K.B.)	1523	K.N.	K.N.	0,31	13,92	Mzz. 258-2
4.	2016.1.4	L	D/S	L-S (B.B.)	1523-1525	K.N.	K.N.	0,24	15,02	Mzz. 258-11
5.	2016.1.5	L	D/S	L-K (K.B.)	1525	K.N.	K.N.	0,31	14,32	Mzz. 258-2
6.	2016.1.6	L	D/S	L-K (K.B.)	1522	K.N.	K.N.	0,20	14,41	Mzz. 258-2
7.	2016.1.7	L	D/S	L-K (K.B.)	1522	K.N.	K.N.	0,25	14,66	Mzz. 258-2
8.	2016.1.8	L	D/S	L-K (K.B.)	1522	K.N.	K.N.	0,35	14,34	Mzz. 258-2
9.	2016.1.9	L	D/É	L-K (K.B.)	1523	K.N.	K.N.	0,57	15,95	Mzz. 258-2
10.	2016.1.10	L	D/S	L-K (K.B.)	1521-1525	K.N.	K.N.	0,41	15,41	Mzz. 258-2
11.	2016.1.11	L	D/É	L-B (B.)	1522	K.N.	K.N.	0,42	15,28	Mzz. 258-1
12.	2016.1.12	L	D/É	L-B (B.)	1524	K.N.	K.N.	0,37	15,89	Mzz. 258-1
13.	2016.1.13	L	D/É	L-S (B.B.)	1523	K.N.	K.N.	0,41	15,32	Mzz. 258-11
14.	2016.1.14	L	D/É	L-B (B.)	1522	K.N.	K.N.	0,43	14,70	Mzz. 258-1
15.	2016.1.15	L	D/É	L-B (B.)	1523	K.N.	K.N.	0,40	16,08	Mzz. 258-1
16.	2016.1.16	L	D/É	L-K (K.B.)	1524	K.N.	K.N.	0,49	14,39	Mzz. 258-2
17.	2016.1.17	L	D/É	L-K (K.B.)	1523	K.N.	K.N.	0,55	15,31	Mzz. 258-2
18.	2016.1.18	L	D/S	L-K (K.B.)	1521-1525	K.N.	K.N.	0,16	14,25	Mzz. 258-2
19.	2016.1.19	L	D/É	L-K (K.B.)	1523	K.N.	K.N.	0,51	14,74	Mzz. 258-2
20.	2016.1.20	L	D/S	L-B (B.)	1524	K.N.	K.N.	0,45	15,88	Mzz. 258-1
21.	2016.1.21	L	D/S	L-K (K.B.)	1522	K.N.	K.N.	0,31	12,22	Mzz. 258-2
22.	2016.1.22	L	D/S	L-K (K.B.)	1522	K.N.	K.N.	0,31	16,60	Mzz. 258-2
23.	2016.1.23	L	D/S	L-C (K.)	1522	K.N.	K.N.	0,48	15,69	Mzz. 258-3
24.	2016.1.24	L	D/S	L-S (B.B.)	1524	K.N.	K.N.	0,31	14,95	Mzz. 258-11
25.	2016.1.25	L	D/É	L-K (K.B.)	1523	K.N.	K.N.	0,43	16,10	Mzz. 258-2
26.	2016.1.26	L	D/É	L-K (K.B.)	1523	K.N.	K.N.	0,45	15,55	Mzz. 258-2
27.	2016.1.27	L	D/É	L-K (K.B.)	1523	K.N.	K.N.	0,26	14,16	Mzz. 258-2
28.	2016.1.28	L	D/É	L-K (K.B.)	1524	K.N.	K.N.	0,49	15,41	Mzz. 258-2
29.	2016.1.29	L	D/S	L-K (K.B.)	1522	K.N.	K.N.	0,32	15,46	Mzz. 258-2
30.	2016.1.30	L	D/S	L-K (K.B.)	1522	K.N.	K.N.	0,37	14,61	Mzz. 258-2
31.	2016.1.31	L	D/É	L-S (B.B.)	1525	K.N.	K.N.	0,46	15,83	Mzz. 258-11
32.	2016.1.32	L	D/É	L-B (B.)	1524	K.N.	K.N.	0,40	15,24	Mzz. 258-1
33.	2016.1.33	L	D/É	L-K (K.B.)	1525	K.N.	K.N.	0,55	14,79	Mzz. 258-2
34.	2016.1.34	L	D/É	L-3 (A.)	1524	K.N.	K.N.	0,73	15,33	Mzz. 258-10
35.	2016.1.35	L	D/É	L-K (K.B.)	1523	K.N.	K.N.	0,60	16,14	Mzz. 258-2
36.	2016.1.36	L	D/É	L-V (V.)	1524	K.N.	K.N.	0,58	15,36	Mzz. 258-8
37.	2016.1.37	L	D/S	L-K (K.B.)	1524	K.N.	K.N.	0,55	14,18	Mzz. 258-2
38.	2016.1.38	L	D/É	L-K (K.B.)	1522	K.N.	K.N.	0,54	14,83	Mzz. 258-2
39.	2016.1.39	L	D/É	L-K (K.B.)	1522	K.N.	K.N.	0,56	15,82	Mzz. 258-2
40.	2016.1.40	L	D/S	L-K (K.B.)	1522	K.N.	K.N.	0,46	16,29	Mzz. 258-2
41.	2016.1.41	L	D/É	L-K (K.B.)	1522	K.N.	K.N.	0,47	15,98	Mzz. 258-2
42.	2016.1.42	L	D/S	L-[1524	K.N.	K.N.	0,40	15,66	Mzz. 258

(táblázat folyt.)

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
43.	2016.1.43	L	D/S	L-K (K.B.)	1523	K.N.	K.N.	0,35	15,44	Mzz. 258-2
44.	2016.1.44	L	D/É	L-B (B.)	1522	K.N.	K.N.	0,57	15,59	Mzz. 258-1
45.	2016.1.45	L	D/S	L-S (B.B.)	1525	K.N.	K.N.	0,41	14,43	Mzz. 258-11
46.	2016.1.46	L	D/É	L-V (V.)	1524	K.N.	K.N.	0,36	15,85	Mzz. 258-8
47.	2016.1.47	L	D/S	L-C (K.)	1524	K.N.	K.N.	0,33	16,87	Mzz. 258-3
48.	2016.1.48	L	D/S	L-K (K.B.)	1525	K.N.	K.N.	0,30	14,76	Mzz. 258-2
49.	2016.1.49	L	D/É	L-V (V.)	1525	K.N.	K.N.	0,50	15,19	Mzz. 258-8
50.	2016.1.50	L	D/É	L-K (K.B.)	1523	K.N.	K.N.	0,59	15,40	Mzz. 258-2
51.	2016.1.51	L	D/S	L-K (K.B.)	1524	K.N.	K.N.	0,37	15,33	Mzz. 258-2
52.	2016.1.52	L	D/É	L-K (K.B.)	1523	K.N.	K.N.	0,56	15,43	Mzz. 258-2
53.	2016.1.53	L	D/É	L-S (B.B.)	1523	K.N.	K.N.	0,47	15,22	Mzz. 258-11
54.	2016.1.54	L	D/É	L-K (K.B.)	1521	K.N.	K.N.	0,47	15,61	Mzz. 258-2
55.	2016.1.55	L	D/É	L-K (K.B.)	1523	K.N.	K.N.	0,52	15,72	Mzz. 258-2
56.	2016.1.56	L	D/S	L-K (K.B.)	1521–1525	K.N.	K.N.	0,41	15,85	Mzz. 258-2
57.	2016.1.57	L	D/S	L-S (B.B.)	1524	K.N.	K.N.	0,37	15,14	Mzz. 258-11
58.	2016.1.58	L	D/É	L-V (V.)	1525	K.N.	K.N.	0,55	15,10	Mzz. 258-8
59.	2016.1.59	L	D/S	L-S (B.B.)	1523–1525	K.N.	K.N.	0,34	15,16	Mzz. 258-11
60.	2016.1.60	L	D/S	L-K (K.B.)	1521–1525	K.N.	K.N.	0,28	14,30	Mzz. 258-2
61.	2016.1.61	L	D/S	L-V (V.)	1525	K.N.	K.N.	0,36	14,72	Mzz. 258-8
62.	2016.1.62	füles-gomb (ezüst)			15. század második fele – 1526 előtt					

IRODALOM

B. SZABÓ JÁNOS (szerk.)

2006 Mohács. Budapest.

CJH I

1899 Corpus Juris Hungarici. I. Magyar Törvénytar. I. 1000–1526. évi törvényczikkek. Az 1000–1301 közt alkotott törvényeket fordította és jegyzetekkel ellátta Nagy Gyula. Az 1301–1526 közt alkotott törvényeket fordították és jegyzetekkel ellátták Kolosvári Sándor és Óvári Kelemen. Az 1000–1526. évi törvényeket magyarázatokkal és utalásokkal kíséri Márkus Dezső. Budapest.

DÁNYI DEZSŐ–ZIMÁNYI VERA

1989 Soproni árak és bérek a középkortól 1750-ig. Budapest.

FEJES GYÖRGY

1928 A múzeum közleményei. Pécs-Baranyamegyei Múzeumi Értesítő 10, 37–43.

GYÖNGYÖSSY MÁRTON

2017 II. Lajos legendás alkincstartója, Szerencsés Imre és a moneta nova. Századok 151/3, 607–644.

JESZENSZKY GÉZA

1927–1928 II. Lajos denárai. Numizmatikai Közlöny (Budapest) 26–27, 127–143.

KÁLNOKI-GYÖNGYÖSSY MÁRTON

2015 Pénzverés és pénzforgalom Nyugat-Magyarországon (1387–1608). Akadémiai doktori értekezés. Budapest.

KUBINYI ANDRÁS

1986 A nagybirtok és jobbágysai a középkor végén az 1478-as Garai-Szécsi birtokfelosztás alapján. A Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei (Veszprém) 18, 197–216.

NAGY ÁDÁM

1986 Éremleletek. Numizmatikai Közlöny (Budapest) 84–85, 181.

NAGY BALÁZS

2015 A mohácsi I. számú éremlelet tanulságai. In: Szőlőssy Csilla – Pokrovenszki Krisztián (szerk.): Fiatal Középkoros Régészek VI. Konferenciájának Tanulmánykötete. Székesfehérvár, 287–294.

2016 Hódoltság kori érem- és kincsleletek Baranya megyében. In: Tóth Zsolt (szerk.): Érem- és kincsleletek Baranya megyében. Időszaki kiállítás 2016. március 16. – 2016. május 31. Pécs, 34–49.

PARÁDI NÁNDOR

1963 Magyarországi pénzleletes középkori cserépedények (XI–XVII. század). Archaeologiai Értesítő (Budapest) 90, 205–248.

POHL, ARTÚR

1982 Münnzeichen und Meisterzeichen auf ungarischen Münzen des Mittelalters 1300–1540. Budapest–Graz.

SOÓS FERENC

2014 A magyar fémpénzek feliratai és címerei. Budapest.

SZABÓ DEZSŐ

1909 A magyar országgyűlések története II. Lajos korában. Budapest.

SZABÓ ISTVÁN

1938 Hanyatló jobbágyság a középkor végén. Századok (Budapest) 72:1–3, 10–59.

A LATE MEDIEVAL HOARD FROM MOHÁCS-SÁRHÁT

BALÁZS NAGY – MÁRTON GYÖNGYÖSSY – OLIVÉR GÁBOR

In Spring 2016, a volunteer metal detectorist of the Janus Pannonius Museum of Pécs discovered several late medieval denarii. We repeatedly went over the area with a metal detector and then conducted a salvage excavation in the area of the findspot, as a result of which we recovered sixty-one *nova moneta* denarii and a silver looped button. The excavation did not yield any results regarding the archaeological context of the assemblage. The scanty late medieval finds brought to light from the

broader area suggest that the hoard can be associated with a farmstead-like building. The hoard contained issues inscribed with dates that had been minted between 1521 and 1525, suggesting that the concealment of the hoard can be associated with the events of 1526, specifically with the withdrawal of the Turkish forces in October 1526. The value of the hoard around 1525 is illustrated by its purchasing power: its value was the equivalent of 120 kg of rye or at least 20 kg of bread.